

ÖĞRENCİ GELİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ -Okul Test Programları-

Yrd. Doç. Dr. Nizamettin KOÇ*

Giriş

Saptanmış olan eğitim amaçlarına ne ölçüde ulaşıldığını belirleme ve bir değer hükmü oluşturma niteliğini taşıyan değerlendirme, eğitim ve öğretim etkinliklerinin ayrılmaz, bütünlüycü bir unsurdur. Temel amacı; bireylerin davranışlarını toplumun istediği yönde değiştirmek ve geliştirmek olan eğitim birbirleri ile sürekli ve karşılıklı etkileşim içinde bulunan üç ana unsurdan oluşan dinamik bir süreçtir. Karşılıklı etkileşim halinde bulunan üç ana unsurdan birincisi; bireylerde sağlanması istenen davranış değişikliklerinin neler olduğunu belirleyen *Eğitim Amaçları*'dır. İkincisi; bireylerde istenen davranış değişikliklerinin sağlanmasında yararlanan muhteva, yöntemler, teknikler ve diğer hususları belirleyen *Eğitim ve Öğretim Uygulamaları*'dır. Üçüncüsü de, yapılan eğitim ve öğretim uygulamaları ile eğitim amaçları yönündeki davranış değişikliklerinin ne ölçüde gerçekleştirilebildiğini belirleyen ve bir değer hükmüne bağlayan, *Değerlendirme*'dir (Furst, s. 3). Eğitimin bu üç ana unsuru, eğitim sürecinin odak noktaları olarak da nitelendirilebilmektedir (Wick, s.2). Bunlardan değerlendirme unsuru, eğitimdeki çeşitli kullanılan alanlarına bağlı olarak farklı biçimlerde kavramlaştırılmaktadır.

Eğitimdeki kullanımına ilişkin olarak geniş bir görüş çerçevesinde değerlendirme unsuru;

1. Öğretimi ve öğrenmeyi etkili kılmada gereksinme duyulan olgular ile öğrencilere ilişkin olguları toplama ve işleme *yöntemi olarak,*
2. Eğitim amaçlarını ve hedeflerini açıklığa kavuşturmada ve öğrencilerin istedik yöndeki davranışları ne ölçüde gerçekleştirdiklerinin saptanması sürecinde *yardımcı bir araç olarak,*

*Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü Öğretim Üyesi.

3. Öğretme ve öğrenme sürecinin her aşamasında, bu sürecin etkili olup olmadığını, etkili değilse büyük kayıplar ortaya çıkmadan yapılabilecek değişiklikleri saptamada *kalite kontrolü sağlayan bir sistem olarak*,
4. Eğitim uygulamalarına ilişkin bir dizi eğitim amacını gerçekleştirilmede, alternatif olabilecek yolların aynı derecede etkili olup olmadığını belirlemede yardımcı *bir süreç olarak*,

kavramlaştırılmaktadır (Bloom, 1971. s. 7).

Bir eğitim sisteminin bütünü çerçevesinde düşünüldüğü takdirde, a) Tüm sistemin içerdiği alt unsurların bütünlüğü içinde değerlendirilmesi, b) sistem içindeki herhangi bir eğitim kurumunun (okulun) değerlendirilmesi, c) ortaya konan bir eğitim programının ya da programın bir kısmının değerlendirilmesi, d) *bireyin (öğrencinin) değerlendirilmesi*, ana başlıkları altında toplanabilecek değerlendirmeler söz konusu olabilmektedir. *Değerlendirmenin, eğitimdeki bu kullanımları içinde öğrenci gelişiminin değerlendirilmesinin belirgin bir önem taşıdığı ileri sürülebilir.* Eğitim ve öğretim etkinliklerinin temel amacı; öğrencilerde istenen yöndeki davranış değişikliklerini ve gelişmelerini sağlamak olduğuna göre, bu etkinliklerin merkezinde öğrenciler yer alıyor demektir. Böylelikle, eğitim-öğretim amaçları yönündeki davranış değişikliklerinin öğrencide ne ölçüde gerçekleşebildiğinin değerlendirilmesi, bir eğitim sistemindeki değerlendirme etkinliklerinin en alt ya da asgari düzeyini oluşturma durumundadır.

Günümüzde bireylerde istenen biçim ve yöndeki davranış değişikliklerini eğitim-öğretim uygulamaları yolu ile sistematik olarak sağlamaktan sorumlu kurumların başında okul, sorumlu kişilerin başında ise öğretmenler ve diğer okul ilgilileri (Yöneticiler, Rehberlik Uzmanları vb.) gelmektedir. Okul ve öğretmenlerin ana rolü, öğrenmeyi sağlamak, dolayısı ile öğrencilerde istenen biçim ve yöndeki davranış değişikliklerini yaratmaktır (Mehrens ve Lehmann, s. 8). Okul ve okuldaki ilgililer, öğrencilerde istenen biçim ve yöndeki davranış değişikliklerini, eğitim amaçları hiyerarşisinin, okul'a, okulda okutulan derslere, ders konularına, eğitsel etkinliklere, uzanan boyutları çerçevesinde sağlamaya çalışırlar.

Bir örgün eğitim kurumu olan okulda, öğrencilerde istenen biçim ve yöndeki davranış değişiklikleri ve gelişmelerinin oluşturulmasında; a) Yönetmelik Hizmetleri, b) Öğretim Hizmetleri, c) Öğrenci Kişilik Hizmetleri, olmak üzere üç ana hizmet alanından yararlanılmakta-

dır. Bu hizmetler çerçevesinde, öğrencilerde oluşturulması beklenen davranış değişikliklerinin neler olduğu, aşağıda, "öğrencilerin değerlendirilmesi gereken yönleri başlığı altında ele alınmıştır.

II. Bir Okul Sistemi İçinde Öğrencilerin Değerlendirilmesi Gereken Yönleri Nelerdir?

Öğrencilerin değerlendirilmesi gereken yönlerinin belirleyicisi; eğitim ve öğretim etkinlikleriyle kendilerine kazandırılması öngörülen davranışlar olmaktadır.

Eğitim-öğretim etkinlikleriyle öğrencilerde oluşturulması öngörülen davranış değişiklikleri;

1. Bilişsel (zihinsel) davranışlar,
2. Duyuşsal Davranışlar,
3. Psikomotor Davranışlar,

olmak üzere üç ana alanda toplanabilmektedir (Bloom, 1956, Krathwohl, 1964). Her bir davranış alanı da kendi içinde çeşitli alt davranış alanlarına (kategorilerine) ayrılmakta olup, tüm bunlar eğitim ve öğretim etkinlikleri ile öğrencilerde oluşturulması istenen davranış değişikliklerinin çok ve çeşitli olmalarının yanısıra karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, yukarıda sözü edilen davranışlar; öğrencilerin belirli işlevleri öğrenmeye hazır oluşlarını, öğrenme işlevleri içindeki gelişmelerini ve ulaşabilecekleri en son sınırları belirleyen, başlıca faktörler olarak da kabul edilmektedir (Klausmeier ve Ripple, s. 194).

Diğer bir sınıflamada; okul-içi ve okul dışındaki öğrenmeler yoluyla öğrenciler tarafından elde edilen öğrenme ürünleri 10 kategoride toplanmaktadır (Gerberich ve Greene, s. 10). Bu öğrenme ürünleri şunlar olmaktadır:

a) Bilgiler (Knowledges)	f) Etkinlikler (Activities)
b) Beceriler (Skills)	g) Takdir duyguları (Appreciations)
c) Kavramlar (Concepts)	h) Tutumlar (Attitudes)
d) Anlayışlar (Understanding)	i) İlgiler (Interests)
e) Uygulamalar (Applications)	k) Uyumlar (Adjustments)

“Önemli her eğitim ürünü ölçülmeli ve değerlendirilmelidir” (Ebel, s. 37), ilkesi çerçevesinde düşünüldüğünde, yukarıda ana hatları ile yapılan belirlemelerden şu genel sonuca ulaşmak mümkün görünebilir:

Bir okuldaki eğitim-öğretim etkinlikleriyle öğrencilerde sağlanması öngörülen davranış değişiklikleri çok çeşitlidir. Buna bağlı olarak da, öğrencilerin değerlendirilmesi gereken davranışları, bilişsel (cognitive) davranışlardan duyuşsal (affective) davranışlara kadar uzanabilen bir çeşitliliği içermektedir. Modern okulun öngördüğü amaçların çeşitliliği; bilgi kadar anlamının, beceri kadar değer biçmenin, tekrar meydana getirmek kadar uygulama yeteneğinin, akademik başarı kadar ilgi ve tutumların da değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Dolayısı ile, *öğrencilerin eğitim amaçları yönündeki davranış değişim ve gelişmelerinin değerlendirilmesi çok çeşitli ölçme ve değerlendirme tekniklerinden yararlanma gereğini ortaya koymaktadır* (Thorndike ve Hagen, s. 30).

Ayrıca, eğitim ve öğretim uygulamalarında verilmek durumunda olan çeşitli kararlar (yönetmelik, öğretimi geliştirme, rehberlik ve araştırma), değişik bilgi toplama yollarından ve araçlarından yararlanılmasını gerekli kılmaktadır. Bu kararların bir gereği olarak, yararlanılan bilgi toplama yolları aşağıda ele alınmıştır.

III. Öğrenci Hakkında Bilgi Toplama Yolları Çerçevesinde Psikolojik Ölçme Araçları (Psikolojik Testler)

Bireyi (öğrenciyi) tüm eğitim-öğretim etkinliklerinin merkezinde gören çağdaş eğitim uygulamalarında, öğrencilerin;

1. İlgililer tarafından ayrıntılı bir biçimde tanınması,
2. Kendilerinin kendilerine tanıtılması,

optimal gelişmeler sağlamanın temel koşulları olarak kabul edilmektedir.

Bir okul sistemi içinde, öğrencilerin gelişme durumlarına dayalı olarak, gündend güne ve önem düzeyleri farklılaşabilen çok çeşitli kararlar verilmektedir. Kurumsal ya da bireysel niteliklerde olabilen bu kararlardan bazıları okul ilgilileri (yöneticiler, öğretmenler, rehberlik uzmanları vb.) tarafından verilirken, bazıları da öğrencilerin kendileri tarafından verilebilmektedir. *Verilen bir kararın isabetliliği;*

-hem karar verici, hem kurum ve hem de hakkında karar verilen birey açısından- bu kararın dayandığı verilerin yeterliliği ve sağlamlığına bağlıdır. Geçerli ve güvenilir verilere dayalı değerlendirmeler sonucu ulaşılan bir kararın, isabetli (yerinde) bir karar olma olasılığının yükseleceği söylenebilir (Cronbach, 1970, s. 22).

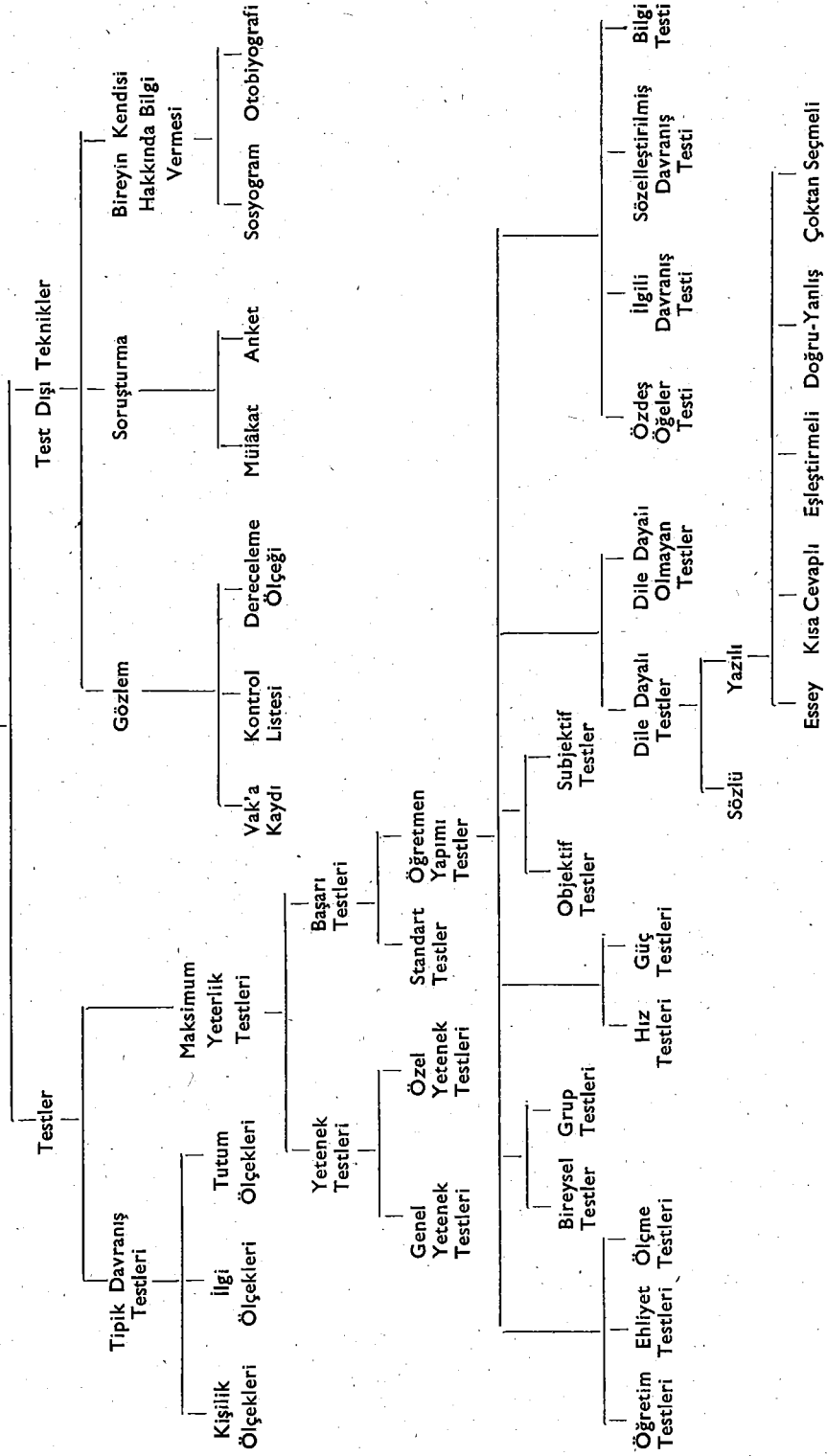
Öğrenciler hakkında verilen kararlara dayanak olabilecek bilgiler sağlamak üzere, verilen kararların çokluğu ve çeşitliliğine koşut olarak, çok çeşitli bilgi edinme yollarından yararlanılmaktadır. Bunlardan birisi de çağdaş eğitim uygulamalarında yaygın bir biçimde yararlanılan, psikolojik ölçme araçları (psikolojik testler)'dir. Şekil 1, birey (öğrenci) hakkında bilgi edinme yollarının genel bir görünümü çerçevesinde, psikolojik testlerin bir sınıflamasını da vermektedir.

Öğrencilerin, akademik başarıları, yetenekleri (genel ve özel), ilgileri, kişilikleri, tutumları vb. psikolojik özelliklerdeki gelişmelerine dayanılarak verilen kararların tam bir listesini vermek olanak dışı olmakla birlikte, yine de, önemli görülebilecek bazıları belirlemek mümkündür. Aşağıdaki soru listesi, bir okulda, eğitim ve öğretim etkinliklerine ilişkin olarak karşılaşılabilecek muhtemel karar alanlarından bazıları belirlemede olup, her soruyu izleyen parantez içinde yer alan değerlendirme teknikleri ya da araçlarıyla sağlanan bilgiler, bu tür soruların cevaplandırılmasına önemli katkılar getirebilir (Gronlund, s. 6-7).

- Öğrenciler için mevcut eğitim-öğretim programları ne ölçüde gerçekçidir? (Zihinsel Yetenek Testleri, Geçmiş Yıllardaki Başarılarla İlişkin Kayıtlar)
- Daha etkin bir öğrenme sağlayabilmek için öğrenciler nasıl gruplandırılmalıdırlar? (Zihinsel Yetenek Puanlarının Ranjı, Geçmiş Yıllardaki Başarılarla İlişkin Kayıtlar)
- Gelecek öğrenim yaşantıları için öğrenciler ne ölçüde hazır dırlar? (Hazırlık Testleri, Ön Test, Geçmiş Yıllardaki Başarılarla İlişkin Kayıtlar)
- Öğrenciler, ne ölçüde, dersler için öngörülen asgari gereklilikleri elde etmektedirler? (Beceri Testleri, Gözlem)
- Öğrenciler, ne ölçüde, dersler için öngörülen asgari gerekliliklerin üzerinde (ötesinde) bir gelişme göstermektedirler? (Araıklı Sınavlar, Genel Başarı Testleri, Gözlem)

Şekil : 1

BİREY HAKKINDA BİLGİ TOPLAMA YOLLARI

- Hangi noktalarda yeniden tekrar ya da gözden geçirmeler daha yararlı olabilir? (Aralıklı Sınavlar, Gözlem)
- Her öğrenciye hangi başarı notu verilmelidir? (Bütün Değerlendirme Araçlarından Elde Edilen Bilgilerin Gözden Geçirilmesi)
- Eğitim-öğretim etkinlikleri ne derece etkili oldu? (Başarı Testleri, öğrenci Değerlendirmeleri, Yönetici ve Teftiş Uzmanı Değerlendirmeleri)
- Öğrenciler hangi tür öğrenme güçlükleri ile karşılaşmaktadırlar? Teşhis Testleri, Gözlem, Öğrenci Konferansları)
- Hangi Öğrenciler yetenekleri ölçüsünde başarı gösterememektedirler? (Zihinsel Yetenek Testleri, Başarı Testleri)
- Hangi öğrencilerin psikolojik danışmaya, özel sınıflara veya tamamlayıcı programlara gönderilmesi gerekir? (Zihinsel Yetenek Testleri, Başarı Testleri, Teşhis Testleri, Gözlem)
- Hangi öğrenciler kendilerini zayıf (yetersiz) olarak değerlendirmektedirler? (Kendini Değerlendirme Ölçekleri, Öğrenci Konferansları)
- Belirli ihtisas programları arasında bir tercih yapma durumunda olan öğrencilere nasıl yardım edilebilir? Hangi öğrenciler hangi ihtisas programına yönlendirilmelidirler? (Ayrıcalık Yetenek Testleri, Özel Yetenek Testleri, Geçmiş Yıllardaki Başarılarla İlişkin Kayıtlar).

Daha da çoğaltılması mümkün olan bu tür soruların cevaplandırılması ve bunlara dayalı kararların verilmesinde; “*birey davranışının gözlenmesi, sayısal bir ölçek ya da kategori sistemi ile betimlenmesine olanak veren sistematik bir işlemdir*” (Cronbach, s. 26) biçiminde tanımlanabilen psikolojik ölçme araçlarının ve özellikle testlerin, okullarda yaygın bir kullanım alanı bulunmaktadır.

IV. Okulun Kapsamlı Değerlendirme Programı Çerçevesinde Test Programları

Yukarıda da belirtildiği üzere, okullar, psikolojik ölçme araçlarının (testlerin) en çok kullanıldığı bir alandır. Bu araçların bir türü de; “*uygulama koşulları, puanlama yöntemleri ve puanların yorumlan-*

masında izlenecek esasları ayrıntılarıyla içeren, belirli amaçlarla ve uzman kişiler tarafından geliştirilerek standardize edilen” testler, olmaktadır. Tablo 1, Standart Testlerin Amaçlarını belirli bir sınıflama çerçevesinde göstermekte olup, bu amaçların hemen hemen tümünün, bir okuldaki; yönetsel, öğretimi geliştirme, rehberlik ve araştırma etkinlikleri ile ilgili olduğu söylenebilmektedir.

Testler, bireyin bir bütün olarak incelenmesinde kullanılan değişik yöntem ve araçlardan (görüşme, soruşturma, soyogram, otobiyografi vb.) sağlanan bilgilerle birleştirildiğinde; birey hakkında verilen kararları sağlamlaştıran psikolojik ölçme araçlarıdır. Testler hiçbir zaman kendiliğinden kararlar veren mekânîk araçlar olmayıp, bireyi anlamada bize önemli olgusal bilgiler sağlayan araçlardır (Cronbach, s.8).

Günümüz çağdaş okullarında; okul düzeyinde verilen çeşitli kararlara (yönetsel, öğretimi geliştirme, rehberlik ve araştırma), dayanak teşkil edecek bilgilerin elde edilmesinde “test tekniği”nden geniş ölçüde yararlanıldığı daha önce de belirtilmişti. Uygulamarda, “test tekniği”nden, diğer bir deyişle testlerden yararlanmak üzere “Test Programları” geliştirilmektedir. Bu programların okul düzeyinde olanlarına “Okul Test Programları” adı verilmektedir. Bu bakımdan aşağıda; profesyonel elemanların sorumluluğu altında düzenlenen, herhangi bir “Okul Test Programı”na ilişkin bazı genel ilkeler üzerinde durularak, bir test programı örneği verilmiştir. “Okul Test Programları” farklı çerçevelerde ve ayrıntılarıyla ele alınabilecek bir konu olup, burada yalnızca, konunun bazı önemli yönlerinin belirtilmesiyle yetinilmiştir.

Okul Test Programlarına İlişkin Bazı Temel İlkeler

Bir “Okul Test Programı”nın yeterli olabilmesi için, bu programın aşağıdaki temel ilkeler uyanıca geliştirilmesi gerekir.

1. Program çerçevesinde kullanılan testler, önceden saptanan belirli amaçlar için seçilmeli ve uygulanmalıdır: İyi bir test programının plânlanması, birbirini izleyen birçok aşamaları içerir. İlk ve belki de en önemli aşama; “Plânlama Komisyonu”nun, kendi okullarının gereksinimine cevap verebilecek, test programının amaçlarını açık bir biçimde ortaya koymasıdır. Amaçların açık-seçik bir biçimde ortaya konmuş olması; mevcut testler arasından bu programın amaçlarına uygun olanlarını seçmenin temel koşulu olduğu

Tablo 1. Standart Testlerin Amaçları*

Amaçlar	Test Türleri				
	Yetenek Testleri	Başarı Testleri	İlgi Testleri	Kişilik Testleri	Tutum Ölçekleri
ÖĞRETİME İLİŞKİN					
• Öğrenme ürünlerinin değerlendirilmesi	×	×	×	?	
• Öğretimin değerlendirilmesi	×	×			
• Öğretim programının değerlendirilmesi	×	×	?		?
• Öğrenmenin tanılanması	×	×			
• Not verme	?	?			
• Güdüleme (motivasyon)		?			×
REHBERLİĞE İLİŞKİN					
• Mesleki rehberlik	×	×	×	×	×
• Eğitsel rehberlik	×	×	?	?	×
• Kişisel rehberlik	?	?	×	×	×
YÖNETİME İLİŞKİN (Yönetmel)					
• Seçme	×	×	?		
• Sınıflama	×	×	×		
• Yerleştirme	×	×	?		
• Halkla ilişkiler (Bilgi)	×	×	?		
• Öğretim programı hazırlama ve değerlendirme	×	×			
• Öğretmenleri değerlendirme	?	?		?	
• Dış kurumlara bilgi sağlama	×	×			
• Not verme					
ARAŞTIRMA	×	×	×	×	×

*1) X bu amaç için kullanılmalıdır ya da kullanılabılır anlamına gelmektedir.

2) ? işareti ise, bu amaca hizmet edip etmediği konusunda bazı tartışmaların olduğu anlamına gelmektedir. (Mehrens ve Lehmann 1973, s. 578).

kadar, amaçlara uygun yeni ölçme araçları (testler) geliştirmenin başlangıcı da olabilir.

2. Program okuldaki tüm ilgililerin (yöneticiler, öğretmenler, Rehberlik Uzmanları, öğrenciler v.b.) İşbirliğine dayalı olarak yürütülmelidir: İyi bir okul test programı, plânlama aşamasından, uygulama, sonuçların yorumlanması ve rapor edilmesine kadar, ilgili tarafların işbirliğine dayanır. Okuldaki tüm ilgililerin, programı anlama, bu programın kendilerinin yararı için düzenlenmiş olduğuna inanma gereksinimleri vardır. Böyle bir anlama (kavrama) olmadan, programın, tüm potansiyelini ortaya koyması ve başarıya ulaşması mümkün değildir. Test Programının plânlanmasında, yalnızca bir birey veya özel ilgi grubuna dayanıl-

mıssa, geriye kalan meslek elemanlarının ve diğer ilgililerin, bu programı içtenlikle benimsemesi ve onaylaması beklenemez.

İşbirliğine dayalı plânlama yalnızca, test kullanımının daha içten gelerek olmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda, programın bir bütün olarak, daha iyi ve mükemmel olmasının da temelini hazırlar. Her gruptan bir üyenin, test programının plânlanmasına katılma olanağına sahip olmaması, bu programın önemli bir yönünün eksik kalması durumunu ortaya çıkarabilecektir. Bu eksikliği gidermenin bir yolu olarak; tüm ilgili tarafları temsil edecek bir komisyon'un (ya da komite'nin), test programının plânlanmasına aktif olarak katılması sağlanmalıdır.

Birçok alt grubun değişik görüşlerinin elde edilmesi bakımından, plânlama aşamasında temsil edilmelerinin önemli olmasına karşın, *Yeterliliğe dayalı plânlama, işbirliğine dayalı plânlamadan daha önemlidir ve son kararlar profesyonel görevlilerin sorumluluğu altında olmalıdır.*

3. Okul test programının esas yönetimi, yalnızca profesyonel bir kişinin ya da kişilerin sorumluluğu altında olmalıdır: Bu profesyonel kişi ya da kişilerin;

- a) Ölçmenin felsefi temellerine hakim (test sonuçlarının karar verme sürecine katkıları, ölçme ve testler konusunda iyi yetişmiş).
- b) Okuldaki değişik ilgi gruplarıyla (yöneticiler, öğretmenler, rehberlik uzmanları ve öğrenciler) iyi ilişkiler kurabilen ve onlar arasında işbirliği sağlayabilen.
- c) Yöneticilikte, uzmanlığa karşı biraz tolerans (hoşgörü) sahibi,

olmaları gerekir. Çünkü, plânlama aşamasından, sipariş etmeye kadar, test programının tümü-testlerin uygulanması, puanlama, analiz, kayıt, sonuçların dağıtımı ve yorumu gibi işlemler yönetsel uzmanlık gerektirir. *Bu rol çoğunlukla, testler konusunda özel ilgisi ve eğitimi olan bir danışman tarafından yerine getirilir. Bir test programını yönetmenin zaman alıcı bir görev olması nedeniyle, programın yöneticisine diğer görevlerinin yanı sıra, bu görevi yürütülebileceği kadar bir zaman bırakılmalıdır.*

4. Programın yürütülmesi için gereken işlemlerin kapsamlı bir listesi genel plân içerisinde yer almalıdır:

- Amaçlara uygun testlerin seçimi

- Testlerin uygulanması
- Testlerin puanlanması
- Sonuçların analizi ve yorumlanması
- Sonuçların kayıt edilmesi (Toplu Dosya Sistemi çerçevesinde)
- Test sonuçlarının kullanılması ve uygulamaya konulması,

bu işlemlerden bazılarıdır. Belirli düzeyde bir esnekliğe de olanak verir bir biçimde, bu işlemlerin çok önceden plânlanması gerekir.

5. Program uygulanabilir nitelikte ve kesin olmalıdır:

Herşeyden önce, Test Programı eldeki maddî olanakları ve personeli gözetken, bu çerçevede, uygulanabilir niteliğe sahip bir program olmalıdır. Asgari gerekleri karşılayan bir test programına sahip olmak, hiçbir programa sahip olmamaktan daha iyidir. İkinci olarak, program kesin olmalıdır. Programın genel amaçları, özel amaçları ve bu çerçevede, değerlendirilecek öğrenci davranışları açıkça belirlenmiş olmalıdır. *Program uyarınca; hangi değerlendirme tekniklerinden (testlerden); kim tarafından, ne zaman, nerede, yararlanılacağına ayrıntılı bir biçimde plânlanmış olması gerekir.* Böylesi ayrıntılı bir plânlama, karışıklıkları, tekrarları, belirsizlikleri, zaman ve çaba israfını kontrol altına alma ve gidermenin önkoşuludur. (Traxler ve diğerleri, s. 14-17).

6. Program kapsam olarak sürekli ve uzun dönemli olmalıdır:

Test programının etkili olabilmesi için devamlı olmalıdır. Okul yöneticilerine, öğretmenlere, rehberlik uzmanlarına, çeşitli kararlarında yardımcı olmak üzere, okulun amaçlarına uygun testlerin seçimi ve geliştirilmesi uzman kişiler tarafından yapılır. Testlerin seçimi ve geliştirilmeleri tamamlandıktan sonra, okul sistemi içinde belirli aralıklarla ve zaman zaman da gereksinmeler ortaya çıktıkça (örneğin psikolojik danışma süreçlerinde), uygulamaları yapılır. Testlerin yıldan yıla değiştirilmesi veya plânlanan uygulama zamanlarında değişikliklere gidilmesi; bu tür değişikliklerin programda aksaklıklara yol açması nedeniyle, önerilen bir yol olmayıp bunların asgariye indirilmesi gerekir. Kuşkusuz, bu belirleme, kullanılan testler üzerinde yürütülen araştırmaların sonuçlarına göre; gerekli değişikliklere gidilmesi ve geliştirme çalışmalarının sürekli bir biçimde devam ettirilmesi gerekleriyle de bağdaştırılma durumundadır (Nunnaly, s. 507).

7. İyi bir test programının temel özelliklerinden birisi de, bu program çerçevesinde yer alıp uygulanan testlerin sonuçlarından etkili bir biçimde yararlanılmasıdır: Bu ilke (özellik) uyarınca; test programı çerçevesinde, çok sayıda test uygulaması yapmak değil, gereksinmelere cevap verebilen miktardaki testin kullanılması ve sonuçlarından da etkili bir biçimde yararlanılması önem kazanmaktadır.

Bu genel ilkeler çerçevesinde, "Okul Test Programı" geliştirme çalışmalarında kontrol altına alınan bazı önemli değişkenleri (faktörleri) belirleyen bir işaretleme listesi, örnek olarak üzere aşağıda verilmiştir.

BİR TEST PROGRAMININ BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN İŞARETLEME LİSTESİ

1. Programın Amaçları

- Açıkça tanımlanmıştır. ()
- İlgililerce anlaşılır niteliktedir. ()

2. Seçilen Testler

- Geçerlidir ()
- Güvenilirdir ()
- Güçlük düzeyleri uygundur ()
- Normları uygundur ()
- Uygulanması ve puanlanması kolaydır. ()
- Ekonomiktir ()
- Amaca göre mevcutlar içinde en iyisidir ()

3. Uygulama ve Puanlama

- Uygulayıcılar iyi yetiştirilmiştir. ()
- Gerekli tüm bilgiler sağlanmıştır ()
- Uygulayıcı ve puanlayıcılara uygun bir talimat verilmiştir ()
- Puanlama dikkatlice kontrol edilmiştir ()

4. Fiziksel Koşullar

- Yeterli yer sağlanmıştır ()
- Yeterli zaman sağlanmıştır. ()
- Uygun programlama yapılmıştır ()

5. Test Sonuçlarının Kullanışı

- Sonuçların kullanımına ilişkin kesin planlar yapılmıştır ()
- Test puanlarını kullanmalarında, öğretmenlere gerekli tüm yardımlar sağlanmıştır ()
- Sonuçların kullanılmasına ilişkin sistematik izleme çalışmaları sağlanmıştır. ()

6. Kayıt Sistemi

- Amaç bakımından gereklidir ()
- Amaç için yeterlidir ()
- Uygun bir kullanım formundadır ()

7. Personel

- Amaca uygun olarak yetiştirilmiştir. ()

8. İlgili Araştırmalar

- İlgili araştırmaların sonuçlarından tam olarak yararlanmıştıdır. ()
- Özel çalışmalar; analizler ya da diğer işler için tam olarak sağlanmıştıdır. ... ()

Kaynak, William A. Mehrens ve Irwin L. Lehman. *Measurement and Evaluation in Education and Psychology*. New York Holt, Rinehart and Winston, Inc, 1973, s. 631.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. **BLOOM, Benjamin S.,** Thomas Hastings ve George F. Modaus. *Handbook on Formative And Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw-Hill Book Company, 1971.
2. **Bloom, S. (Ed.).** *Taxonomy of Educational Objectives, Hanbook I: Cognitive Domain*. New York: David Mc Kay Company Inc., 1956.
3. **Cronbach Lee J.,** *Essentials Of Psychological Testing* (Üçüncü Baskı). New York : Harper and Row Publishers, 1970.
4. **Ebel, Robert L.,** *Essentials Of Educational Measurement*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1972.
5. **Furst, Edward J.,** *Constructing Evaluation Instruments*. New York: Long mans, Green and Co, 1958.
6. **Gerberich, J. Raymond ve Hanry A. Greene.** *Measurement And Evaluation In Modern School*. New York: David McKay Company Inc., 1962.
7. **KOÇ, Nizamettin.** "Standart Başarı Testlerinin, Bir Eğitim Sisteminde Verilen Çeşitli Kararlardaki Yeri ve Önemi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* Cilt: 17- Sayı: 1-2, Ankara: 1985.
8. **Klausmeier, Robert J. ve Richard E. Ripple.** *Learning And Human Abilities: Educational Psychology* (Üçüncü Baskı). New York: Harper and Row Publishers, 1971.
9. **Krathwohl, David R., Benjamin S Bloom ve Berlham B. Masia.** *Taxonomy Of Educational Objectives. Handbook II: Affective Domain*. New York: David Mc Kay Company, Inc., 1964.
10. **Mehrens, William A., ve Irwin J. Lehmann.** *Measurement And Evaluation In Education And Psychology*. New York: Holt Rinehart And Winston Inc., 1973.
11. **Thorndike, Robert ve Elizabeth Hagen.** *Measurement And Evaluation In Psychology And Education* (Üçüncü Baskı). New York: John Wiley And Sons Inc., 1969.

12. **Nunnally, Jum C.** *Educational Measurement And Evaluation* (İkinci Baskı). New York: McGraw-Hill Book Company, 1972.
13. **Traxler, Arthur E., Robert Jacobs, Margaret Selover ve Agatha Townsend.** *Introduction To Testing And The Use Of The Tests In Public Schools*. Connecticut: Greenwood Press Publishers, 1971.
14. **Wick, John W.** *Educational Measurement : Where Are We Going And How Will We Know When We Get There ?* Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company, 1973.